

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XXXVIII. Quæ animaduvertere illum oporteat, qui inter communes sententias rectè valeat diiudicare, quoties de illarum pondere quæstio oritur; quæ ex Pontificijs ac sacris interpretibus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

etiam earum nomine ad remunerandum teneatur. Admittit Caietanus in religiosis hæc omnia, in clericis autem respuit, nec huius tamen differentiæ ullam rationem assignat. Atqui certè animaduertere potuisset, hanc ipsam differentiam à D. Thom. sententia prorsus alienam esse. † Ille enim. 2. 2. quæst. 185. ar. 4. de clericis hac in re idem quod de monachis sentit, cum dicit, ex munificentia principum, uel quorumcumque fidelium facultates ecclesijs donatas religiosorum fieri, ac clericorum; quod tamen quantum ad fructus beneficiorum intelligitur, si collatio præcedat, ut D. Thom. ibidem in corp. in princ. perspicuè declarat. Et certè non satis conijcere possum quæ res Caietanum, uirum sanè alioquin doctissimū, mouere potuerit, ut clericos, quos constat minus arctis canonum uinculis constringi, arctiùs ipse sua sententia uoluerit alligare: Religiosorum autem nexus arctiores illos quidem, proculdubio, si Canonum autoritatem attendimus, propria ipse autoritate relaxare non dubitauerit. Explosa igitur Caietani differentia, nostram hanc sententiam generatim tam in clericis, quàm in monachis retineamus, atque intrepidè concludamus, pariter utrosque à restitutionis obligatione immunes esse.

A R G V M E N T V M.

Quæ animaduertere illum oporteat, qui inter communes sententias rectè valeat diiudicare, quoties de illarum pondere quæstio oritur: Quæ uel ex Pontificijs, ac sacris interpretibus Archidiaconi sententiam probauerint.

R E R V M S V M M A E.

1 Quod crebriùs receptum est, id uerius existimari solet.

S 2 Senatus

- 2 *Senatus ac collegia plerumque in decidendis questionibus inter se dissentire. quinimò idem doctor solet sibi ipsi aduersari. nume. 3.*
- 4 *Varietas & inconstantia interpretibus maximè absurda.*
- 5 *Rectissimè institutum, ut Iudex communem sententiam in iudicando sequatur, nisi minus communis firmitioribus rationibus muniretur. num. 6.*
- 7 *Plerumque interpretes primi cuiusque sententiam (quacunque illa sit) amplecti solent.*
- 8 *De communi sententia non temerè omnibus credendum.*
- 9 *Roma citari solebant decisiones Rota, quæ non inueniebantur, ut quis mendacium foueret, ut Alexander refert.*
- 10 *Plures auctores, qui aliquid tradunt non communicato consilio, communem opinionem constituere solent.*
- 11 *In communi sententia estimanda non sunt considerandi doctores, qui aliquid per transennam dixerunt: sed plus tribuitur ijs, qui re perpensa sententiam suam explicant. nume. 13.*
- 12 *Quàmplures sunt, qui Archidiaconi sententiam cursim sequuntur.*
- 14 *Questionis nostræ capita tria sunt.*
- 15 *Tenentur ad restitutionem clerici, quoties officium deserunt.*
- 16 *Qui in ludo fraudem adhibet, ad restitutionem tenetur.*
- 17 *Beneficium procurans, ut illud alteri renunciaret, ad restitutionem fructuum tenetur.*
- 18 *Archidiaconi in clericos inuidiosa verba, quæ indicant fuisse eum illis infensum.*
- 19 *Panormitanus sibi contrarius.*
- 20 *Innocentius pro Archidiaconi sententia nullo modo adducendus.*
- 21 *Heres, defuncti turpitudinem allegans, non audiendus.*
- 22 *Si non constet de quibus rebus expensas fecerit Episcopus, credendum est de patrimonialibus, propter ecclesiæ utilitatē.*

- 23 Verbum Debet, ad ea solet referri, quæ consilij sunt.
- 24 Albericus, Decius, & Felyn. non considerant primam questionis caput.
- 25 Io. Fantutius non probat sententiam Archid.
- 26 Aluarus Pelagius, Archidiaconi discipulus.
- 27 Iudex, qui magistri sui sententiam sequitur, excusatur in syndicatu.
- 28 Alexander Halensis non videtur probare Archidiaconi sententiam: neque Pet. Sotus. num. 29.
- 30 Dispensatio pro regulato dominio capi solet apud Theologos, idq; fusius declaratur. num. 31.
- 32 In dominio duo considerantur secundum Theologos, proprietates, & prerogativa finis.
- 33 Doctores triginta quatuor, computatis Theologis, Archidiaconi sententiam sequuntur.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

IAM verò, vt intelligamus nostram hanc explanationem non iuribus tantum, & rationibus (id quod satis hucusque demonstratum est) sed etiam frequentiori nostrorum sententiæ conuenire; non alienum fore existimaui, eos hîc interpretes recensere, qui vel hanc, vel illam partem amplexi sunt; † cum præsertim apud nos illud iam inualuerit, vt quod crebrius receptum est, id & verius censeatur. Quod ipsum tametsi nonnulli conentur improbare, mihi tamen non modò non absonum, sed & multis in rebus omnino necessarium esse videtur. Quis enim non videt nostrum hunc iuris campum, tam latè patentem, tamquam rerum omnium feracem, & aienti, & neganti pariter materiam suggerere, vt in eo, quemadmodum post Caccialupum scitè tradit Neuiza. in tract. de mod. stud. in tertio docu-

S 3 men.

men. circa med. nu. 12. circa fi. & bos herbam, & canis le-
 pore, & ciconia lacertam facili negotio reperiri possit?
 Mira ubique opinionum est varietas, & quot capita, tot
 2 plerunque sententiæ sunt. † Neque verò tantum singuli
 interpretes inter se, sed & Senatus, collegiaq; vniuersa,
 sæpissimè dissentiunt; vt à Bononiensi Mediolanense in
 quæstione illa insigni, quæ inter Cassinenses Monachos,
 & Canonicos regulares Congregationis Lateranen. tan-
 diu agitata est. Esto autem ab alijs alios dissentire, quod
 3 excusari aliquo modo potest; † illud verò certè indignif-
 simum est, quod tamen & ipsum per sæpe conspicitur, eun-
 dem sibi ipsi & in lecturis, & in Consilijs, & in Tractati-
 4 bus aduersari. † Itaque hanc tantam varietatem, & incon-
 stantiam non immeritò notat Bal. in c. 1. de alie. feu. col.
 3. Ias. in l. sciendum num. 33. ff. de verb. oblig. Neuiza.
 in Syll. nuptia. lib. 5. num. 4. vers. & sic contigit, & nu. 9.
 post princ. Soci. Iun. consi. 158. num. 70. 2. vol. Purpura.
 in l. cum quid. nu. 33. ff. si cert. pet. Grat. consi. 8. nu. 4. uo-
 lu. 2. Portius Imola consi. 42. num. 2. † Quocirca nihil
 rectius tutiusq; institui potuit, quam vt Iudex eam potif-
 6 simum partem sequeretur, quam plurimum auctoritate sub-
 ri sententia non perperam recedatur, ac paucorum sen-
 tentia maius apud Iudices pondus habeat, vt potè quæ fir-
 mioribus rationibus munita fit. l. 2. §. hoc autem. C. de
 vet. iu. enuclean. Sic solius Cassij opinionem Attilicinijs,
 Neruæ, ac Sabini opinioni prælatam fuisse legimus in l.
 7 Plautius. ff. ad l. falcid. † Nec sanè immeritò, per sæpe e-
 nim ita fieri videmus, vt nostri interpretes casu potius,
 quam consilio, aut ratione ulla aceruatim in eius senten-
 tiam concurrant, cuius magnam esse auctoritatem intelli-
 gunt. Non secus atque aues, aut oves, quæ, si vnam aliquò
 tendentem fortè conspiciant, eò statim simul omnes cur-
 sum

sum intendunt, quod notat Sum. Pontifex in c. cum in iu-
 uentute. S. unde nos. de purga. cano. ac passim etiam Doct.
 ipsi fatentur, vt Dec. consi. 494. num. 15. Nicola. Bello.
 consi. 59. num. 11. & Rolan. à Valle. cons. vlt. num. 50. vo-
 lum. 2. Quo circa communis opinionis auctoritatem mi-
 nimè vereri debet, qui eam se validis argumentis videat
 rectè posse refellere, vt tradit Ioan. And. in cap. 1. de con-
 stitut. Alexan. in l. prolatis, colum. fin. de re iudic. Abb.
 in cap. capellanus, de fer. Angel. consil. 110. Curt. con-
 sil. 59. Barbat. consil. 10. volum. 2. Deci. consil. 23. &
 in cap. primo de constitu. & Soci. Iun. consi. 79. in 3. volu.
 8 † Quoties uerò inquirimus quid frequentiori calculo
 recipiatur, non temerè cuiuslibet testimonio debemus
 acquiescere, cum multi sæpe soleant citare communem
 9 sententiam, quæ uerè communis non est. † Nec dissimile
 est quod Romæ fieri solitum refert Alexan. in l. si cum do-
 tem. S. eo autem tempore, col. 2. ff. sol. matr. ut cum men-
 dacium aliquod soluere quis studet, decisionem Rotæ ali-
 quam afferat, quæ propter numerum mox inueniri nun-
 10 quam queat. † Satis uerò constat, communem opinionem
 consensu effici plurium Autorum, qui diuersis tempori-
 bus non communicato consilio, nec diligenti ueritatis in-
 dagatione præmissa, hanc, uel illam pro eorum arbitrio,
 amplectuntur sententiam, id quod pluribus ostendit Go-
 mes. in proœm. reg. cancell. 2. quæst. in quarto fundamen-
 to par. affirmatiuæ. Vt autem eò reuertamur, unde digres-
 si sumus, nos in hac quæstione ea de re parum solliciti es-
 se debemus, vtrum communis sententiæ autoritas ratio-
 nibus præferenda sit, an uerò illas potius spectari oport-
 teat, cum & rationes, & interpretum numerus nobis pari-
 ter suffragentur. Et quoniam rationes nostræ sententiæ
 plenissimè explicuimus, reliquum est, ut iam ostenda-
 mus hanc ipsam sententiam communiori interpretum cō-

- sensu receptam esse: quod ut commodius fiat, nonnulla
 11 præmonuisse libet. Primò† enim animaduertendum cen-
 seo in communibus opinionibus æstimandis non æquè il-
 lorum rationem haberi oportere, qui per transfennam (ut
 fertur) ac quasi pertranseuntes aliquid attingunt; atque il-
 lorum, qui consultò ac discussis hinc inde rationibus, tan-
 dem hanc uel illam partem amplectuntur. Abb. in cap. bo-
 nã, il. 2. num. 3. de postula. prælato. Barba. confi. 64. col. 9.
 uol. 1. Riminal. consil. 64. num. 20. uol. 1. Paris. consil. 91.
 col. fi. uolum. 3. Grat. confi. 20. num. 35. & confi. 55. num.
 12 35. nol. 1. † Quo circa licèt in proposita materia multi sint
 qui in huius quæstionis mentionem incidentes, cum Ar-
 chidiaconi sententia cursim pertranseāt, non propterea ta-
 men Archidiaconi sentētia communis habenda est, cum
 non modò plures sint, qui ab ea recedunt, sed multo etiã
 isti accuratiùs, quàm illi, re perpēsa, sententiam suam pro
 13 ferunt. † Quo fit, ut hisce multò plus, quàm illis tribuen-
 dum sit, quemadmodum & Io. Ceph. quandoque respõ-
 dit confi. 278. num. 10. lib. 2. *1019019 sup, 211018 11119*
- 14 Illud præterea præmuniendum est, † tria esse huius
 quæstionis capita, quæ si distinctè a nobis considerentur,
 faciliè reperiemus, non eam esse in singulis communem
 opinionem, quæ ita confuse minusque accuratè hanc rē
 totam spectantibus communis fortasse uideri poterit. Pri-
 mum est caput, Nunquid Beneficiarij reddituum ecclesia-
 sticorum domini sint. Secundum, An si præter necessaria
 aliquid impendant, aut etiam redditus omnes in alios e-
 rogent usus, quàm in subuentionem pauperum, ad restitu-
 tionem teneantur. Tertium, An ij. saltem teneantur, qui
 non modò pauperibus non subueniunt, sed turpibus uolu-
 ptatibus quasi mancipia nexi, ecclesiæ officium prorsus de-
 serant, atque in meretrices, & scurras, aliosque id genus
 homines, sese totos profundūt. Etenim quæstiones hę sin-
 gulæ

gulae peculiare habent rationes, nec ab una omnes decisione pendent. Et quamvis secundum caput cum primo affinitatis non parum habeat, uerè tamen ab eo distinctum est: tertium uerò à primis duobus penitus est seiunctum; à quo si superiora illa penderent, carerent sanè ipsa quoque omni prorsus dubitatione: † cum omnibus comper-
 15 tissimum sit, teneri clericos ad restitutionem, quoties officium suum deserunt, cap. vni de cleri. non residen. nec cuiquam dubium sit propter officium dari beneficium, capi. diaconi. 93. dist. & c. secundum, de præben. Qua de re egimus supra plenissimè, cum diximus illam restituendi obligationem aliunde manare, quàm ex reddituum conditione, & natura. Tenetur enim ad restitutionem clericus, qui
 16 tale sibi uitæ genus instituit, non quòd licitè ijs uti nò potuisset; sed quòd pastoris officium deseruerit; † non secus ac de illo, qui in ludo fraudem adhibuerit, censuit Hadrianus VI. Rom. Pont. in tract. de restit. §. consequenter quæro utrum indistinctè, quicquid simulate sanctitatis, uersi
 17 ex his infero, † Quod ipsum sentit & Gabriel. Biel. in 4. dist. 15. arti. 2. q. 8. cum de eo loquitur, qui beneficium obtinere procurat eo animo, ut aliquando illud dimittere, aut alteri renunciare uelit. Reliquum est igitur, ut Do-
 ctiores, qui sub quaque classe continentur, enumeremus.

Ab ea parte, quæ beneficiariis reddituum ecclesiasticorum dominium denegat, primus ac quasi signifer prodit Archidiaconus in cap. statutum §. assessorem, nume. 13. de rescrip. in 6. † qui tamen (si uerum fateri licet) non tam certo iudicio hoc affirmasse mihi uisus est, quàm inuidia quadam atque odio in opulètiore, cum ipse forsitan non admodum diues esset. Id quod ex eius uerbis non obscure colligitur in cap. 1. uersi. locorum, 44. dist. ubi in episcopos tam acerbè inuehitur, ut illis sese infensum facillè ostendat. *Argumentum, inquit, contra uentres episcoporum,*
 qui-

quibus deseruit multitudo coquorum. Et infra. Sed ò Baccalar glorch, nonne olet os tuum ex ingurgitatione? Quomodo ergo dabis pacem in altari, cum habeas os hircorum? Sed mitamus quærere in præsentia quo animo locutus fuerit Archidiaconus, & reliquos percenseamus, qui in eandem sententiam iuerunt. Archidiaconum sicuti sunt Bartolom. Brixien. quanquam perfectioriè in capit. 1. 12. q. 2. ut Geminianus retulit in cap. præsentis, nu. 13. de off. ord. in 6. Bal. & Iacobus Butrig. non quidem ex professo. in l. 27. C. de Epif. & cleri. Philipp. Franc. in d. cap. præsentis, num. 6. ubi ita omnes tenere asserit, quanquam & ipse rem plenius non attingit. Io. de Lignano in clem. quia contingit, de religio. domi. & in clem. gratiæ, de rescrip. Gemi. in d. cap. præsentis, num. 13. & Butr. in cap. in causa, num. 17. de caus. poss. & proprie. Calderi. in cap. si. de pecul. clerico. & confi. 2. eod. tit. Hug. in c. si episcopus 15. q. 5. quem Cardina. Zabarella refert in d. c. si. de pecul. cleric. Abb. Panor. mi. in cap. cum esse. nu. 21. & seq. de testa. in cap. cum secundum, nu. 2. de præbend. in cap. 1. de ecclesi. ædific. & in d. c. si. de pecul. cleric. ibique in additionibus. & in cap. reprehensibilis, de appella. num. 18. quibus omnibus in locis perspicuè probat hanc sententiam: † licet in quæstionibus contrarium sentiat, ut postea dicemus. Pet. de Vbal. dus in tract. de succes. ab intesta. par. ultima, num. 19. circa med. Imo. in capit. si. de pecul. cleric. Barba. in tracta. de præstan. Card. q. 4. & Fufius in cap. si. de pecu. clericorum. Aluerez. in specu. Summo Pontif. cap. 6. passim Ant. Burg. in cap. 1. num. 28. de empt. & uendi. Mil. in uer. prælatus, fol. 291. Soci. Sen. confi. 32. uerfi. circa secundam dubitationem, uol. 1. Ias. confi. 75. uolum. 3. Fran. Mar. dicif. 197. secunda par. Coraf. in tract. de Sacerdot. num. 10. & seq. qui se cum paucis sentire passus est: nonissimè autem has partes summa contentione defendit uir & doctrina, & ui

tā sanctitate insignis Martinus ab Azpiluata in suo tract.
 20 de reddit. ecclesiasticis. † Sunt qui inter sententiæ huius
 fautores numerent Innocentium, quibus tamen ego hac
 in re non adstipulor: siquidem Inn. in locis, quæ ipsi addu-
 cunt, quamuis hac de re loqui videatur, nullum tamen hu-
 ius quæstionis caput attingit. Quod ut planè intelliga-
 mus, operæ pretium erit eius verba in prædictis locis ali-
 quanto accuratius considerare. Utitur ergo Inno. his uer-
 bis in cap. cum in officiis, num. 4. uersi. Item omnes, de te-
 sta. *Item omnes uanas, & delicatas expensas prius deducet de
 bonis clerici; solas autem expensas approbabit iudex de bonis,
 quæ factæ fuerunt in alimoniam suam, & pauperum, uel in
 redemptionem captiuorum, uel in hospitale, & alias pias cau-
 sas.* Quorum uerborum sensus is est, ut cum defunctis be-
 neficiarijs, patrimoniales accessiones ab ecclesia separan-
 dæ sint; cumque dubitare contingat, quid inter ecclesia-
 stica bona computetur, detrahantur expensæ non quidē
 uanæ, ac uoluptuosæ, sed illæ tantum, quæ in suā & paupe-
 rum alimoniam, aliaque eiusmodi opera pia, uel ad uitæ, 40
 usum necessaria factæ sint: cuius rei nō illa est ratio, quòd
 non potuerit beneficiarius alijs etiam in rebus redditus
 ecclesiasticos impendere, sed quia eiusmodi impensæ nō 70
 præsumuntur factæ, cum quilibet officij sui memor existi-
 metur, † & propterea: non audiantur hæredes, qui defun-
 cti turpitudinem allegant, l. rem alienam. ff. de pigno. a-
 ctio. Bar. consi. 65. Factum tale. Castrensi. consi. 306. uolu.
 2. Cor. consi. 145. in primo uolu. Bald. consil. 258. uolu. 4.
 Crauet. consil. 125. uolu. primo. Huc accedit, quòd cum
 haud satis constet, num de redditibus ecclesiasticis, an de
 bonis patrimonialibus eiusmodi expensæ ab episcopo fa-
 ctæ fuerint, † eam in dubio coniecturam sequi debemus,
 22 quæ ecclesiæ respicit utilitatem, nimirum ut ex redditibus
 patrimonialibus censeatur episcopus erogare uoluisse ar.
 l. sunt

l. sunt personę. ff. de relig. & sump. fune. Creditur præterea Innocentius hanc opinionem secutus esse in cap. indecorum. in fi. de eta. & qualita. quo tamē in loco monere tantum nos uoluit, quid beneficiariis faciendum esset, ut rectè ecclesiasticis facultatibus usi dicerentur. *Hoc alio, inquit, modo debet dispensare res ecclesia, nisi in suos necessarios, & eorum qui seruiunt sibi, cuiuslibet tamen inter uiuos donare licet pro remuneratione seruitij.* Quibus uerbis uidetur mihi potius Innocentius clericos constituere dominos dū ipsis donandi facultatem permittit. Nec obst. uerbum Debet, quod uidetur præscripto illi donandi modo necessitatem imponere; si quidem ad ea etiam sepe uerbum hoc refertur, quæ solius consilij sunt. l. non solum. §. 1. ubi not. ff. de iust. & iur. & tradit Fel. in c. nam concupiscentiam, nu. 5. de constit. Itaque censeo Innocentium omnino è numero illorum eximendum esse, qui opinionem hanc negatiuam secuti sunt, quam tamen non inficior perspicuè ab illis omnibus receptam esse, quos supra cōmemorauimus.

- 24 † Consultò etiam hìc prætereo Albericum. Dec. & Fely. qui hoc ipsum quæstionis caput mihi haud quaquam respexisse uidentur, ut ex ijs, quæ supra diximus, liquidò cōstare potest. † At nec Ioan. Fātutium inter hos rectè censeferi puto. Nam quamuis eum pro hac sententia negatiua citet Gemini. in d. capitu. præsentis; tamen is contrarium potius sensisse uideretur in capitu. quatuor, & in cap. res ecclesiæ, 12. q. 2.

Quin uerò non tantum Pontifices, interpretes, sed & Theologi permulti huic ipsi sententiæ adstipulati sunt. Richardus de Mediauilla, Io. Maior asserens, licet temerè, nullum unquam oppositum sensisse, & Paludanus in 4. dist. 45. ar. primo. Monaldensis in sua Summa. Angelus itidem in sua Summa, quam uulgo Angelicam uocant in uersicu. clericus, 15. num. 1. Rosell. in uer. restitutio 14. §. Ray mundus

- mundus in sua summula. 4. par. de pœniten. capitu. quis
 26 possit facere eleemosynam. † Aluar. P elagius, lib. 2. de
 planctu ecclesię. cap. 28. in ultima quęstio. cui tamen mi-
 nor fortasse fides perpetua adhibenda est, quòd Archidia-
 conus discipulus fuit, cum magistri auctoritas tantum apud
 27 plerosque ponderis habere soleat, † ut propterea recep-
 tum sit, excusari in syndicato, qui magistri sententiam se-
 cutus fuerit. Amod. Iustinus, tract. de syndica. nu. 123. So-
 ci. Iun. confi. 44. num. 7. uol. 1. Henricus de Gandaue. quo-
 libet. 8. q. 25. Frater Fran. de Platea Bononien. tracta. de
 restitutio. clerico. & simoniac. uersi. sed cui fiet restitutio
 ab histrione. Card. Caieta. in 2. 2. quęst. 185. quamuis de
 Monachis secus atque de alijs clericis sentiat, ut supra à
 nobis relatum est. Frater Michael a Medina, lib. 7. de re-
 ctas in Deum fide, cap. 21. qui hanc partem ita mordicus
 tenet, ut contrarię partis defensores sacrilegos appellet,
 pio quidem, ut crediderim, animo, sed tamē consilio non
 admodum prudenti, cum potius Summi Pontificis hac de
 re sententiam debuisset expetere, quàm in clericos ita sto-
 machari. Quãuis enim non prorsus negari possit, id quod
 ipse inquit, clericos hac de sua causa in Principum inui-
 diam atque odium solere adduci: tamen non multum ad
 rem facit, tum quia in malis tantum principibus hoc con-
 tigit, tum etiam, quia quę accidunt extrinsecus, neque ip-
 sius rei substantiam attingunt, nulla ex parte ueritatem
 immutare possunt, ar. l. naturaliter. §. apum. ff. de acq. rer.
 domi. l. pro uoluntarijs, de impun. in reb. dotal. faciend.
 Alii præterea inter huius sententię assertores numeran-
 tur, qui tamen mihi haud prorsus ita sensisse uidentur,
 28 † ut Alexander Halensis in tertia parte. q. 36. ar. 2. cuius
 uerba ad intentionalem potius restitutionem uidentur
 mihi esse inferenda; idque ex eo colligo, quòd laycos quo-
 que diuites, nisi pauperibus succurrant, fures esse, atq; ad
 restitu-

restitutionem teneri asserit, cum tamen negari nō possit,
 quin laici rerum suarum dominium obtineant: sed forte
 considerauit, ipsos intentione quadam fures esse, cum re-
 cta eorum nequeat esse intentio, qui secus ac par sit com-
 29 missas sibi à Deo facultates expendunt. † Ex hoc nume-
 ro etiam censetur Fr. Petrus Sotus in tract. de instit. sa-
 cerdo. 2. par. de uita sacro. lect. tertia, de bonis ecclesia-
 sticis, in prin. Sed nec ipse uidetur mihi huic sententię ad
 stipulari. Etenim cum in initio dixisset, non licere ecclesia-
 sticos redditus aliter, quàm in usum ecclesiasticum eroga-
 re, ac qui secus facerent, grauissime peccare; demum in di-
 cto capite de bonis ecclesiasticis, uersic. rursus, &c. pro-
 prius hanc quæstionem attingit, num clerici ad restitutio-
 nem teneantur. & citat D. Tho. tenentem (ut ipse refert)
 restitutionem non cōsiderari ullam in portione, quæ epi-
 scopo aut prælato præcipuè cōtingat. Sicque in eo, quod
 quæstionis nostræ proprium est, à nobis ipse non dissen-
 sit, sicuti neque nos in eo quod ipse asserit, illi non recla-
 mamus, cum perspectissimum sit, id, quod semel Deo dica-
 tum est, ad alienos conuerti non debere, cap. semel deo.
 de reg. iu. in 6. Creduntur etiam huic sententię fauere Io.
 Arbonæus, lib. 3. suæ Theologię, cap. 25. Item Io. Drie-
 donus lib. 2. de liber. christia. cap. 4. tom. 2. quos tamē ita
 sentire non crediderim, cum uideam illos in portione
 30 episcopis, prælatisue assignata contra sentire, cuius libe-
 ram clericis dispensationem concedunt: † dispensationē,
 num. pro regulato dominio accipiunt, quod Theologos
 solere, statim dicemus, in quem sensum eos cum D. Tho.
 secutus est Ioan. de Friburgo in sua Summa confess. libr.
 2. tit. 5. de rapina clericorum, uer. quæro etiam, utrum epi-
 scopi. q. 16. Habemus iam qui nam & inter Pontificios in-
 terpretes, & inter Theologos sententiam hanc negati-
 31 uam fuerint amplexi. † Neque uerò illud turbare quem-
 quam

quam debet, quod Theologi non de dominio, sed de dispensatione mentionem faciunt; si quidem dispensandi facultatem pro eo accipiunt, quod ceteri dominium appellant: idque non immerito, cum dominium nihil aliud sit, quam libera facultas de rebus corporalibus disponendi, Bar. in l. si quis, in §. differentia, ff. de acquir. pos. not. in l. traditionibus, C. de pac. Sanè autem Theologali modestiæ consentaneum fuit, ut à dominij uocabulo abstinerent, uel eo saltem parcius uterentur. Itaque pro dominio dispensationem summa cum ratione usurpare solent.

32 Quod ipsum rectè etiam colligitur ex uerbis Thomæ V Valdensis, uiri sanè præstantissimi, qui doctrinæ suæ splendore Carmelitarum Ordinem mirificè illustrauit, in libr. doctrinal. fidei. quarto, ar. 3. cap. 43. tom. primo, cuius propterea libuit hinc uerba subnectere: *† Re uera quatum ad radicem dominij continet duo, proprietatem, & prerogatiuam finis: primum est quasi materiale in dominio, quia dominus uerus non est sine hoc, quod sit suum proprium cui dominatur: secundum est formale, scilicet quod ipse dominus sit finis rerum propriarum, ut omnia, scilicet disponantur ad commodum, & bonum domini. Hinc Paulus ad Romanos, capitul. 14. uolens uerum Christi in fideles dominium probare, dicebat: Nemo uestrum sibi uiuit, et nemo sibi moritur, scilicet finaliter, et principaliter propter commodum proprium: siue enim uiuimus Domino uiuimus; siue morimur Domino morimur. Et paulò inferius; Concorditer negatur à clero, quòd Prelati ecclesie, sint uerè domini ecclesiasticarum rerum, primò propter carentiam prerogatiue finalis, quia omnia bona ecclesie non sunt, propter Prelatos, sed propter ecclesiam. Secundò propter carentiam proprietatis, unde Augustinus homil. 6. super Io. Columba ecclesia est, quid clamas? non deuoramus illas, columba illas habet, non nostris fratres charissimi, quod uilla iste nò sunt Augustini. & inferius: Itaq; proprietatis, & uerum domi-*

nium

nium est penes communitatem ecclesie non Prelatos subdit: sed ideo fideliter dicitur, quod Prelati solum sunt domini extensiuè, dispensatiuè, puta, quia ex hoc à scripturarum loquendi more non deuiant. Nam Sanctus Ioseph sic legitur fuisse dominus Aegypti, Gene. 45. non qui a dominus proprietarius totius Aegypti esset, sed dispensator tantum, & Procurator eius. Dominos rerum immobilium esse clericos negat VValdensis, quod prærogatiua finis careant, tamen large dominos esse concedit ratione dispensationis, quamuis careant proprietate, cum fructus liberè dispensare possint. Hæc uolui dixisse, ut intelligeretur, non sine ratione uocari à Theologis dispensatores, quos non dominos appellamus; neque ob id credendum esse, aliter à Theologis, atque a cæteris accipi hanc quæstionem, quod diuersis uoculis utantur, cum uerborum ratio in eiusmodi rebus habenda non sit, ar. c. quia in tantum, de simo. † Constat ergo, sententiæ huius assertores triginta quatuor numerum non excedere, si utranque nempe & Theologorum, & Canonistarum classem simul iungamus. Verum, ut ex canonicis uix decem sunt, qui ex professo hanc partem fuerint amplexi, ita ex Theologis fortasse neminem reperies, cum obiter tantum, ac quasi prætereuntes hanc quæstionem prædicti Theologi omnes attigerint.

ARGUMENTVM.

Longè maiorem illorum esse numerum, qui Archidiacono aduersati sunt.

RERVM SVMMÆ.

1 *Non omnes interpretes eodem uocabulo utuntur, sed aliqui dominos clericos dicunt, alij usufructuarios, plerique promiscuè ea nomina usurpant.*

Rationes,